

Obsah disertační práce:

1.	Úvod	1
1.1.	Stav dosavadního bádání	1
1.2.	Rozvržení práce, chronologické a prostorové vymezení	5
1.3.	Metody	7
1.4.	Použitá literatura a prameny	8
2.	Postavení dítěte ve společnosti a podoby dětství	20
2.1.	Časové vymezení dětství	20
2.2.	Vztah společnosti k dětství	24
2.3.	Narození dítěte	29
2.4.	Podoba a funkce rodiny	32
2.5.	Podoby výchovy	36
2.5.1.	Rodinná výchova	36
2.5.2.	Výchova institucionální	40
2.5.2.1.	Základní školství a výchova jedince	40
2.5.2.2.	Opatrovny a jesle	45
2.5.2.3.	Výchova v ústavech	49
2.6.	Poslední fáze dětství	50
3.	Snahy o disciplinaci společnosti: od osvícenské teorie k praxi 19. století	53
3.1.	Prostor disciplinace	54
3.2.	Definice ohrožení a pojem sociální deviace a patologie	57
3.2.1.	Zdravotní policie a její úkoly v díle J. P. Franka	59
3.2.1.1.	Názory na zdraví a obrana společnosti v osvícenství	61
3.2.2.	Devatenácté století – doba změn?	64
3.2.2.1.	Vznik oborů věnujících se patologii dětství	67
3.3.	Ohrožující jevy v 18. a 19. století	71
3.3.1.	Dětská úmrtnost	71
3.3.2.	Odlišné sexuální chování	76
3.3.2.1.	Prostituce a kuplířství	81
3.3.2.2.	Nemanželská plodnost, infanticidium a záměrný potrat	85
3.3.3.	Neusedlí a chudí obyvatelé	87
3.3.3.1.	Proměny chápání a řešení chudoby	88
3.3.3.2.	Tuláci	92
3.2.4.	Alkoholismus	94
3.3.5.	Nezaměstnanost, její vnímání a řešení	97
3.3.6.	Problematika zanedbaného dítěte	98
3.3.7.	Zneužívání dětí a jeho vnímání společností	101
3.3.7.1.	Problematika dětské námezdní práce	102

3.3.7.2.	Obchod s dětmi	106
3.3.8.	Dětská delikvence a kriminalita	109
4.	Státní a soukromé ústavy určené pro ochranu dítěte	111
4.1.	Ústavy určené pro péči o matku a dítě	116
4.1.1.	Založení Zemské porodnice a nalezince v Praze	117
4.1.1.1.	Vznik klinických pracovišť	118
4.1.1.2.	Správní a stavební vývoj nalezince a porodnice	120
4.1.1.3.	Děti v nalezinci	121
4.1.1.4.	Přeměna tajného oddělení na platební oddělení	131
4.1.1.5.	Pěstounská péče	133
4.1.1.6.	Dvoutřetinová péče	139
4.1.1.7.	Propuštění z péče nalezince a další zaopatření dítěte	142
4.1.1.8.	Transporty nalezenců z Vídně do Prahy	149
4.1.1.9.	Zřízení ústavu pro zprostředkování kojných	151
4.1.1.10.	Vznik právního oddělení v nalezinci	153
4.1.1.11.	Negativa nalezenecké péče	156
4.2.	Péče o děti v chorobinci	159
4.3.	Soukromé ústavy pro péči o děti	161
4.3.1.	Sirotčince	162
4.3.1.1.	Přijímání nových chovanců	165
4.3.1.2.	Cíle a prostředky výchovy	168
4.3.1.3.	Vzdělávání chovanců	170
4.3.1.4.	Ukončení ústavní péče a další zaopatření chovanců	171
4.3.1.5.	Financování provozu	173
4.4.	Převýchovné a nápravné ústavy pro děti a mládež	173
4.4.1.	Právní situace v českých zemích	176
4.4.2.	Vznik soukromých převýchovných ústavů	178
4.4.2.1.	Chovanci převýchovných soukromých ústavů a péče o ně	180
4.4.2.2.	Počet chovanců ve vychovatelnách a jejich charakteristika	183
4.4.2.3.	Způsob propuštění z péče	186
4.4.3.	Vznik zemských polepšoven v Kostomlatech pod Milešovkou, Opatovicích nad Labem a Králíkách	187
4.4.4.	Život ve vychovatelnách a polepšovnicích	192
4.4.4.1.	Přijímání nových chovanců	193
4.4.4.2.	Výchovné prostředky	202
4.4.4.3.	Odměna a trest	206
4.4.4.4.	Školní vyučování	212
4.4.4.5.	Kontakt internovaného dítěte s vnějším světem	213
4.4.4.6.	Péče o nemocné	214
4.4.4.7.	Propuštění z nápravné péče	216

4.4.4.8.	Úspěšnost převýchovných snah	218
4.5.	Preventivní péče (azyly a útulky)	221
4.5.1.	Útulky pro děti školou povinné	222
4.5.1.1.	Polévkové ústavy	223
4.5.2.	Útulky pro mládež	224
4.5.2.1.	Besídky	226
4.5.3.	Útulky pro zanedbané děti	228
4.6.	Dohled státu nad soukromými ústavami	230
5.	Pokusy o sjednocení a úpravu soukromé a veřejné péče o děti	232
5.1.	Vznik sirotčích rad a jejich kompetence	232
5.2.	Vznik Zemského sirotčího fondu	235
5.2.1.	Péče o děti podporované Zemským sirotčím fondem	237
5.3.	Vznik a úkoly Zemské komise pro ochranu dětí a péči o mládež v království Českém	240
5.3.1.	Organizace péče o sirotky – vznik rodinných kolonií	244
6.	Závěr	248
7.	Summary/ Részumé	256
8.	Seznam použitých pramenů a literatury	258
9.	Přílohy	280
10.	Rejstřík jmen, institucí a jejich zřizovatelů	291